

kaže zamazati s katranovcem. Bolne veje treba gladko odrezati in zamazati.

15.) Mah, lišaj, posušeno skorjo je postrgati. Časi je dobro, da močnejše veje in deblo pomažemo z mesjo apnene vode, kravjaka ali ilovice.

16.) Zemljo okoli debela je večkrat okopati in pokriti z gnojem ali tratnico naopak položeno.

17.) Ožig in raka moramo hitro izrezati ter bolne dele izpirati z gnojnico, kateri smo primešali nekoliko lesnega pepela. Slabotna debela kaže narezati; kjer pa teče preveč soka, onde se poreže nekaj korenin.

18.) Gnoji se drevesom spomladi, da rasto močno v les, meseca julija in avgusta pa, da nastaviijo močnih popkov cvetnih za prihodnje leto. Najboljše gnojilo je gnojnica. Njo je precej proč od debela vlivati ali v narejene luknje ali v skopan krog, da se potem skozi zemljo do korenin cedi.

19.) Stara drevesa pomladimo, ako jim prirežemo vejevje, slabe vrste pa zbojšamo, ako jim vcepimo bolj-ših vrst. V stare jame, koder je prej stalo sadonosno drevje, ne smemo nikdar saditi mladih dreves iste vrste.

20.) Dober drevesni vosek se naredi, ako vzamemo 250 gramov smole ter jo pri malem ognji mešamo s spiritom, kojega se porabi 40—50 gramov. Lep ali lim, s katerim se pomažejo ovitki za debela, da ob njih gosence itd. obtičijo, naredi se, ako pomešamo 5 delov repnega olja, 1 del masti, 1 del terpentinovca, 1 del kolofonija ali pa 3 dele etera in 1 del terpentinovca.

Kako sadnemu drevju gnojiti.

Tudi sadna drevesa potrebujejo živeža, in velika škoda je, da se gnojenje sadnemu drevju premalo ceni, preveč zanemarja. Mnogo dreves donaša samo zato malo sadu in vzame nazadnje konec. Pri vrtnarstvu je zatoraj velike važnosti to, da sadjar daje drevju pripravnega gnoja, v pravi razmeri in tudi o pravem času.

Pred vsem treba vedeti, da sadna drevesa jemljo zemlji veliko fosforove kisline, kalija in dušika, in ravno teh trojih tvarin večidel ni obilo v zemlji. Zato je treba skrbeti, da se te redilne snovi, ki jih drevesa srkajo iz zemlje, vedno nadomeščajo, da drevesa ostanejo zdrava in rodovitna.

Odkod pa dobiti dušika, kalija in fosforove kisline?

Dušika imajo posebno v sebi: kri, rožni in kopitni obrezki, dlaka in volneni odpadki, — kalija in fosforove kisline pa je v straniškem gnoji, živinski gnojnici, zmletih kosteh, kurjaku in drugih ptičjakih, v lesnem pepelu, posebno bukovem in trtnem.

Če zemlji dajemo veliko ravno imenovanih dušikovih tvarin, krepko raste drevju les in perje, — če pa jo gnojimo z gori imenovanimi tvarinami, ki imajo fosforove kisline in kalija veliko v sebi, nastavlja drevo več popkov in donaša debelejšega in boljšega (sladkega) sadu.

Po takem treba toraj pri gnojenji vselej vprašati se: kaj hočemo?

Kadar hočemo taka drevesa, ki so poškodovana po slani, toči, gosenicah in drugih vremenskih uimah ter zbog tega nočejo nič kaj rasti, ali ki so več let zaporedoma bogato rodila in zato opešala, pognati h krepkejši rasti, treba jim je gnojiti s tistimi gnojili, o katerih smo gori rekli, da imajo veliko dušika v sebi. — Kadar pa drevesa sicer čvrsto rastejo v les in perje, pa sadu ne donašajo, takrat jim je treba gnojiti z gnojili, ki imajo več kalija in fosforove kisline v sebi. — Če pa je drevo tako, da noče čvrsto rasti, pa tudi sadu ne nastavlja, treba mu je gnojiti z gnojem, v katerega smo pomešali oboje vrste gnojila (dušikove tvarine, kalija in fosforove kisline), ali pa da mu spomladi gnojimo z dušikovim gnojem, ki rast drevesu pospešuje, — meseca avgusta pa z gnojem, ki ima kalija in fosforove kisline veliko v sebi in po katerem drevo več cvetnih popkov nastavlja za prihodnje leto.

Najbolje se sploh gnoj sadnemu drevju prileže tekoč, kajti tak hitreje v zemljo pride do drevesnih korenin, ki ga srkajo, suh gnoj pa dohaja le počasi z deževnico vanjo. Zato je zmerom dobro, umetna gnojila (superfosfat, kali, hilisalpeter itd.), pa tudi pepel, kri, rožne odrezke, zmlete kosti (koščeno moko) poprej v vodi razstopiti, da v njej nekoliko povro, in šele potem ž njimi gnojiti drevesom. Tako povodenjeni gnoj se vlije v jame, katere se, kakega četrta metra široke in pol metra globoke izkopljejo, tako daleč od debela, dokler veje drevesne sezajo. Kadar je gnoj vanje vlit, pa se zopet zaspo.

Najboljši čas drevju gnojiti je od spomladi do jeseni, in sicer zgodaj spomladi zato, da rast vzoudimo v drevesu, — meseca julija in avgusta, da drevo nastavlja sad, — meseca septembra pa zato, da se pomnožijo tvarine, katerih za drugo leto potrebuje.

Če je zemlja suha in vreme gorko, treba je tem bolj gnoj pomešati z vodo zato, ker bi preostri gnoj škodoval. Vendar se dado vsa tu imenovana gnojila rabiti tudi suha, s prstjo zmešana kot kompost. Potrebe se okoli drevesa pod krono po zemlji in potem zagrebe. Taka gnojitev se prileže posebno češnjam, češpljam, orehom, kostanju in vsemu koščičastemu in luskinjastemu sadju, kateremu je ostri tekoči gnoj škodljiv zato, ker prehitro svojo moč kaže.

Kdor hoče gnojiti s svežim živinskim gnojem (kravjak je zato najboljši), naj se že jeseni okoli drevesa zagrebe, da se čez zimo razkroji in svoje redilne tvarine (dušik, kalij in fosforovo kislino) odda kmalu spomladi koreninam drevesnim.

Koliko pa naj se za gnojenje izbranega gnoja daje drevju? — Več ali manj, to se ravna po velikosti drevesa in lastnosti zemlje.

Visoka in starejša drevesa potrebujejo gnoja več nego nizka (pritlikavci) in pa mlada, — pusta zemlja ga potrebuje več nego močna.

Gnojnice živinske ali straniškega gnoja zadostuje 3 do 5 litrov velikemu drevesu, — pepela 1 1/2 do 2 litra, — kalija 60 do 100 gramov v 4 do 5 litrih vode. Manjša in mlajša drevesa potrebujejo seveda manj gnoja.

Razne reči.

* Za napravo prunel je najbolje vzeti še ne popolnoma zrelih češpelj. Delo samo vrši se pa tako: Češplje se olupijo (obelijo) kolikor mogoče natanko. Kadar so olupljene, neso se takoj v zaboj, kjer se puste v žveplenem dimu dobrih par minut, da postanejo lepo rumene, a ne rjave. Potem se denejo na solnce ali pa v dobro sušilnico (naše navadne domače sušilne peči ne ustrezajo), da dobro zvenejo; nato se vzamejo koščice iz njih na nasprotni strani peclja. Po vsem tem se tako stiskajo z dlanmi, da postanejo lepo okrogle in da dobodo podobo posušenih smokev, kakeršne se v navadnih vencih kupujejo po štacunah. Ko smo jih tako pripravili, denemo jih zopet na lese ali druge deske in na solnce par dni, da se do dobrega osuše. Potem se vložijo v zaboje, katerim se strani prevrtajo. Vkladajo se pa tako, da se na dno dene dobra lega prunel, na njo pa breskovega listja, ali pa še bolje lavorikovega: na to pride zopet lega prunel, lega listja in tako dalje. Zdaj se spravijo prunele za poznejšjo rabo ali prodajo.

* Zoper uši po listji vrtnih rož in drugih raslin. Da je ta mrčes silno škodljiv rastlinam, ker jim sok izpira in se strašansko hitro množi, znano je dobro vrtarjem in raznih cvetlic prijateljem, ki pa tudi vedo, da se mnogo zoper ta mrčes priporoča pomočkov, ki nič ne pomagajo. Časnik bolčanske družbe kmetijske priporoča sledeče sredstvo, katero hvali, da je zanesljivo: Mrtva riba naj se pusti v skledi vode toliko časa ležati, da voda prav zelo smrdi. S to vodo naj se poškropi ušiva rastlina. Če se to par dni zaporedoma stori, pomori se mrčes brez škode rastlini, — seveda treba tako poškropljeno rastlino, če je bila v sobi, nesti venkaj, da izgine smrad.

* Ne obrezovati spomladi živih mej! Navadno je, da ljudje spomladi, večkrat še celo o kresu obrezujejo žive meje belega trnja in druge, pa ne pomislijo, da s tem pokončujejo koristnim ptičkom potrebna gnezdeca, po katerih starke imajo mlade. Vlada v Kaselu je to napako s posebnim ukazom nedavno prepovedala in velela, da se obrezovanje živih mej sme le vršiti od 1. oktobra do 1. marcija.

* O obiranju sadja. Stara in vsakemu znana je izkušnja, da rahlo in varno obiranje obvaruje zrelo sadje, pritiskov in ran, in da se tako obrano sadje drži dolgo. Pri obiranju iztaknili so pa izkušeni sadjarji še drugo: oni namreč ne obero vsega sadja na drevesu na edenkrat, ampak najprej samo najbolj zrelo in debelo sadje, vse slabejše pa še puste. S tem se obrne vsa drevesna redilna moč v korist ostalemu sadju, ki se kmalu

doredi in dozori, da je po vsem enako prvič obranemu. Ako se najde pri drugem obiranju še slabejšega sadja, ravna se enako kakor prvič, in s tem se prav izdatno pomnoži pridelek, slabega pa je le prav malo.

Vprašanja in odgovori.

K drugemu odgovoru na 172. vprašanje nam piše vprašalec gospod J. S. v D.: Odgovor Barjanov se nič ne ujema z mojo pritožbo. Zemlja, v kateri mi gre pesa v cvet, prerahljana je dobro, kajti namenjena je bila za vinograd in čez meter globoko prekopana. Tudi letos sem sadil peso na njivo, ki je bila nad pol metra globoko prekopana, pa vendar ni bilo nič boljše. Slana pa tudi ni vzrok, ker meseca aprila pri nas tako rekoč slane niti ne poznamo. — K temu pristavljamo tudi mi, ki so nam razmere na Primorskem znane, da je bil prvi naš odgovor na to vprašanje vendar le pravi, in prepričani smo, da je krivo podnebje in pa zaradi podnebja že prevrženo t. j. degenerirano seme. Strokovnjak o pridelovanju pese Rimpas piše v „Landw. Jahrbuch“ za l. 1876. na 31. in za l. 1880 na 191. strani, da gre pesa v seme, ako je prezgodaj ali pregloboko, sejana in ako vreme rast zadržuje. Kdor pozna Primorske razmere, ve, da je tamošnje podnebje vse drugačno nego po tistih krajih, koder so peso vzgojili takšno, kakeršno imamo danes in jo hočemo imeti. To, kar je pri Trstu mesec april, je na pr. na Češkem mesec junij, a Primorec vendar zato ne more pese sejati eden ali dva meseca poprej, ker potem pride pesa vsled podnebja celo v razmere, v katerih mora iti v cvet. Ne rečemo pa, da bi na Primorskem ne mogli pese pridelovati, o tem nam za Primorsko manka izkušenj, prepričani pa smo, da je dobro seme iz krajev, koder rodi dobra pesa, poglavitna reč. Da so največ podnebne razme o prvi rasti krive, da gre pesa v seme, dokazuje nam pridelovanje glavnega zelja po Vipavski dolini in v Furlaniji. Tudi tam ne morejo pridelovati zelja iz doma sejanih sadik, ampak pridelujejo jih po visoko ležečih, mrzlih planjavah Nanosovih. Prepričani smo, da bode tudi g. vprašalec imel dober uspeh s peso, ako kupi pesnih sadik na pr. v Logaškem okraji.

Vprašanje 204. Iz prejšnjih let se spominam, da je nekdo na Kranjskem izumil k ročnim mlatilnicam pravo, s katero se dado ti stroji brez vsakega truda goniti. Ker je delo z ročno mlatilnico res mučno in nad vse težavno, rad bi zvedel, ali je kaj na tem ali ne, in če je kaj vredno, kedo izdeluje take priprave? Ker je bilo ob svojem času o tem brati v „Novicah“, zato mislim, da je bila reč v zvezi s kmetijsko družbo in da Vam je zato znana. (J. Ž. v G.)

Odgovor: Vsa ta reč nam je dobro znana. Dotično pripravo je izumil neki Lakota na Dovjem, a priprava ni nič vredna, kar je samo ob sebi umevno, kajti kdor